

A laktanyahadtáp gazdálkodás megszervezése és munkájának tapasztalatai

Gecző Miklós őrnagy

Megtisztelő feladatomban, hogy röviden számot adjak a „Klapka György” laktanyahadtáp kísérleti időszakáról, megszervezéséről, az eltelt időszak munkájának tapasztalatairól.

A HM elvtárs jóváhagyása alapján néhány laktanyában, így a „Klapka György” laktanyában is a rendelkezésre álló hadtáp erők és eszközök célszerű csoportosításával, a hadtáp feladatok integrálásával, az ellátási és szolgáltatási színvonal javításával kísérletet kell lefolytatni.

A laktanyahadtáp megszervezését az MNVKF 0048/1977. sz. és az MNHF 0077/1977. sz. intézkedése alapján a laktanyában diszlokáló alakulatok béke hadtápellátása, valamint azok hadtáp anyagi és technikai eszközeinek szükségessé mérvű összevonásával kezdtük.

Mielőtt rátérnék a laktanyahadtáp gazdálkodás megszervezésére – a kialakulás körülményeire, hogy számot adjak arról, hol tartunk most, mi gátolta munkánkat, jelenleg milyen gondok, problémák megoldásán dolgozunk – előtte röviden vázolom az áttérés előtti helyzetet.

Laktanyánkban a htp. gazdálkodás kérdései nem újkeletűek, gyökerei korábbi időszakokra vezethetők vissza, központi szabályozók, intézkedések nélkül alapvetően „csupán” a helyi leszabályozások érvényesítésével működött.

Az élelmezési szolgálat lényegében a laktanya megalakulása óta biztosította az élelmezési ellátást, a ruházati szolgálat az összevonások után 1972 óta látja el laktanyaszintű feladatait, míg a legfiatalabb laktanyaszintű szolgálat az üzemanyag-szolgálat, mivel 1977. január 1-vel került összevonásra.

A LHTP gerincét képező egység, mint ellátó alakulat a laktanyában diszlokáló mintegy 9 utalt alakulat hadtápbiztosítását végzi. A hadtáp állománnyal rendelkező, mintegy 4 alakulattól kerültek a hadtáp beosztású tisztek és tiszt-helyettesek a LHTP-ba bevonásra (HTPH-ek és ellátó szakaszparancsnokok kivételével).

Még mielőtt a laktanyahadtáp kialakításával kapcsolatos konkrét feladatok megszervezését és azok végrehajtásának tapasztalatait vázelnám, célszerűnek tartom az alábbiakat ismertetni:

– A laktanyahadtáp kísérleti megszervezése a „Klapka György” laktanyában olyan körülmények között történt, amikor az ott diszlokáló (szinte tucatnyi) alakulat egy magasabbegység hadrendjének szerves része. Ilyen kö-

rülmények között magától adódik a laktanyahadtáp kialakításának optimális feltétele, ahol érvényesül az előljáró egyszemélyi parancsnoki és szakmai irányító, vezető tevékenysége.

- Mint a bevezetőben is említést tettem az összevont laktanyahadtáp működésének kezdete, korábbi időszakra vezethető vissza. E rendszerben tevékenykedő és összevont állomány megfelelő szakmai, gyakorlati ismeretekkel rendelkezett, a helyi sajátosságok függvényében.

Ha elkészítjük az összehasonlítást az MNHF 0077/1977. sz. intézkedésében rögzített, alapvető kísérleti célként meghatározott elvekhez, akkor láthatjuk, hogy a kísérletet több katonai szervezetet magában foglaló laktanyában kell megszervezni, amelynek célja:

- a laktanyahadtáp gazdálkodás hatékonyságának, gazdaságosságának biztosítása;
- az erők és eszközök célszerű csoportosítása;
- az állandó harcckészültség viszonyai között a hadtápbiztosítás terén megfelelő belső tartalékok feltárása;
- tapasztalatok szerzése a rendszer kifejlesztésére.

Egyértelműen felvetődik az a megállapítás, hogy a kísérlet célja és a helyi körülmények, sajátosságok szerencsésen azonosultak. Mindezek ellenére a kísérlet előtti időszakot röviden összegezve, arról az alábbiak állapíthatók meg:

- központi intézkedések nélkül kerültek a feladatok végrehajtásra;
- az élet diktálta helyi szabályozók, alulról jövő kezdeményezés alapján funkcionáltak;
- mindennapi tevékenység során meg kellett küzdeni a kóros szemlélettel, az utalt parancsnokokkal;
- tapasztalat volt, nem volt központi szabályozás, nincs mire hivatkozni.

Laktanyánkban a kísérleti rendszerre történő átállást, a munka indítását már az említett intézkedésekben foglaltak végrehajtásával kezdtük. A laktanyahadtáp kísérleti rendszerre történő átállítás határideje 1978. február 25. volt, de a magasabbegység előtt álló és a februárban végrehajtott feladatok (téli időjárás viszonyok és bonyolult körülmények között végrehajtott „BARÁT-SÁG-78” gyakorlat” kapcsán az MNHF-ség témavizsgáló bizottsága ezen határidőt április 30-ra módosította.

A módosított határidőre az intézkedésekben meghatározott feladatok végrehajtását elvégeztük. A kísérleti rendszerre történő átállásig az alábbi okmányok kerültek kidolgozásra:

1. Áttérési terv.
2. Csapatpróba terv.
3. Laktanyahadtáp állományparancs.
4. Laktanyaszinten átdolgozásra kerültek:
 - a HKSZ-i munkatervék,
 - naptári terv,
 - munka- és ellenőrzési terv,
 - kiképzési terv.
5. A laktanyahadtáp szervezeti és működési szabályzata.

6. Laktanyaparancs a laktanyahadtáp működésének szabályozásáról.

7. Munkaköri leírások.

Az okmányok kidolgozásával egyidejűleg kialakítottuk a hadtáp szolgálati ágak összevont állománya részére a megfelelő munkafeltételeket, felkészültünk az ellátó század állományába bevont sorállományúak részére az elhelyezési és létkörülmények biztosítására.

Magát a rendszert (laktanyahadtáp kísérlet) igen pozitívan értékeljük, azon vagyunk, hogy a kísérlet elemeiben tovább bővüljön, ugyanis törvényesíti azt, amit nekünk sok nehézség árán a helyi körülményekből és sajátos helyzetünk-ből adódóan el kellett végezni.

A kiadott állománytáblához viszonyítva bizonyos eltéréssel adtuk ki a laktanyahadtáp állományparancsát, melyet indokolt:

- a tiszthelyettesi hiány okozta feszültség (BH-ok);
- a sajátosságoknak megfelelően a korábban kialakult rendszer.

Ezen korrekciókat az előljáró (MNHF-ség) témavizsgálat során indokolt-nak tartotta és elfogadta.

A kísérlet alapján indított tevékenység sem volt zökkenőmentes:

- az utalt parancsnokok negatív irányú hozzáállása;
- a bevonásra tervezett technikai eszközök üzemképtelensége;
- a személyi állomány (sor) biztosítása.

Mindezen alapvető tényezők erősen befolyásolták egy kialakulóban levő új szervezet eredményes működését.

A kezdeti nehézségek ellenére pozitív irányú fejlődés jelei tapasztalhatók, főleg az április hónapban megtartott magasabbegység MSZMP VB ülése óta, melynek egyik napirendi pontját képezte a „Klapka György” laktanyahadtápjának helyzete. A parancsnokok megértették, hogy az állományukról való mindenoldalú gondoskodás, a járandóságok és szolgáltatások biztosítása csak úgy teljesíthető, ha szoros együttműködést alakítanak ki, illetve a kapcsolatot a laktanyahadtáp szerveivel kölcsönösen kezdeményezik.

A problémák mellett azonban megtaláljuk már a kézzelfogható eredményeket is, ilyenek:

- a központi raktárak készleteinek megfelelő átcsoportosítása, kialakítása;
- a legénységi konyhán a főszakács tiszthelyettesi szolgálatok bevezetése;
- fürdetés, fehérneműcsere központosítottabb végrehajtása;
- központi üzemanyag feltöltő állomás működtetése (éjjel, nappal).

A „Klapka György” laktanyahadtáp kísérleti megszervezése kapcsán a laktanyában elhelyezett alakulatok állományából létrehozott szervezet modelljét a csatolt melléklet szemlélteti.

A laktanyahadtáp tevékenysége kiterjed - laktanyai elhelyezésben és „M” feladattal össze nem függő csapatgyakorlatokon - az alakulatok hadtáp anyagi ellátására, egészségügyi ellátására, az anyagszállítások végrehajtására, a laktanyagazdálkodás számvitelére.

Az egyéb irányú, a biztosítással összefüggő feladatok (pl. vasúti szállítás, háborús felkészítés stb.) önállóan kerülnek végrehajtásra, szükség szerint a laktanyahadtáp közreműködésével.

A laktanyahadtáp alapvető feladatai közül néhányat kiemelek a teljesség igénye nélkül:

- a napi élethez szükséges hadtáp anyagi és technikai szükségletek tervezése;

- a HKSZ-i és „M” rendeltetésű htp. anyagok, technikai eszközök biztosítása (igénylés, beszerzés, tárolás, elosztás, kiadás stb.);

- a személyi állomány élelmezésének, ruházati ellátásának, fürdetésének, a technikai eszközök üzemanyaggal való feltöltésének megszervezése, végrehajtása;

- a laktanya teljes személyi állomány egészségügyi ellátásának, közegészségügyi és járványvédelmének megszervezése;

- a laktanyában elhelyezett alakulatok magasabb harckészültségi fokozatban, mozgósítás esetén történő gyors és zökkenőmentes különválási feltételeinek biztosítása;

- laktanya érdekű anyagi és technikai szállítási feladatok tervezése, szervezése, gazdaságos végrehajtásának koordinálása, a helyi szállítások végrehajtása.

A laktanyahadtáp működésének szabályozását laktanyaparancsban rögzítettük. Igyekeztünk minden olyan kérdést leszabályozni, amely a mindennapi életben a parancsnokok, valamint a kettős beosztású állomány között jelentkezhet. Például:

- alá- és fölrendeltség kérdése, az összevont állomány dicséret és fenyítő jogkörét ki gyakorolja;

- személyi kérdések, illetmény előresorolás, minősítések elkészítésének rendje;

- az összevont ht. és tsz. állomány politikai oktatása, a párttagok szervezeti életének rendezése;

- a 24 órás szolgálat ellátásának rendje;

- szállítási feladatok végrehajtása;

- a laktanya htp.-ba bevont gépjárművek technikai biztosításának rendje;

- a ht. és sorállomány kiképzése;

- laktanyaszintű vezetés és laktanyahadtáp vezetésének kérdései.

A laktanyahadtáp gazdálkodás szerves részeként említem a laktanyahadtáp összevont állományából kibővített CSSZR-et, mely az alakulatoknál levő anyag- és eszközkészletek, az engedélyezett költségvetési előirányzatok nyilvántartásával (könyvelésével), az anyagfelhasználások elszámolásával, a technikai eszközök igénybevételeinek nyilvántartásával, a gazdasági jelentések (információk) összeállításával kapcsolatos tevékenységet végzi.

Az egység típusú CSSZR laktanyaszinten végi a hadtáp szolgálati ágak és az egyéb anyagi szolgálatok, szervek nyilvántartásával, ügyrendjével kapcsolatos feladatokat, valamint a laktanyában diszlokáló 9 utalt alakulat alegység nyilvántartását.

A laktanyahadtápból adódóan megnövekedett feladataik kapcsán csak hadtáp szolgálati ágak vonatkozásában érzékeltetem leterheltségüket:

Ruházati szolgálat vonatkozásában

40 alegységgel áll kapcsolatban, melyből alakulatunk 12 alegységgel rendelkezik, A ruházati okmányok 60%-a utalt alakulatok ellátásával kapcsolatos.

Üzemanyag szolgálat vonatkozásában

Az anyagfelhasználással kapcsolatos kiadási okmányok 50⁰/₀-a az utalt alakulatok gépjárműveinek feltöltését érinti.

A számfejtésre kerülő menetlevelek 50⁰/₀-a az utaltak gépjárműveivel kapcsolatos.

Az üzemanyag technikai eszközök és tartály készletek nyilvántartása 40 alegységet érint 12 helyett.

Élelmezési szolgálat vonatkozásában

59 alegységgel áll kapcsolatban. A fogyó anyagok felhasználásával kapcsolatos kiadási utalványok 60⁰/₀-a az utalt alakulatoké.

Egy hónap átlagában a lerendezett bizonylatok kapcsán 12 700 könyvelési tételt dolgoztak fel, melyből a kiemelt három hadtáp szolgálati ág 70⁰/₀-kal képviselheti magát.

Teljesség igénye nélkül néhány gondolatban vázolom a laktanya egészségügyi szolgálat féléves működése során szerzett tapasztalatokat.

A laktanya egészségügyi szolgálat vezetését a laktanyaparancsnok gyakorolja, esetenként az LPK HTPH útján.

Mint a laktanyaparancsnok hadtáphelyettese, nyugodtan kijelenthetem, hogy a laktanyahadtáp és a laktanya egészségügyi szolgálat kapcsolata pozitív, jónak mondható az együttműködés, a kiképzési feladatok és a laktanyai élet biztosításának minden területén.

Az egészségügyi szolgálat munkájában az összevonás lényeges változást nem hozott, miután a „szükség” már korábban kialakította az összevonás során leszabályozott kereteket és módszereket, másrészt ugyanez a szükség nem tette lehetővé a korábbi „spontán” együttműködés tökéletesítését.

Gyakorlatilag megoldhatatlan volt a csapatrendelőnek az új szervezési tábla alapján történő működtetése, mivel az összevonásra került öt ht. állományú orvosból mindössze két hely van feltöltve. Ilyen formában bevonásra kerültek azok az egészségügyi tiszthelyettesek is, akiket a szervezési tábla nem érintett.

Ezzel viszont elértük, hogy az egészségügyi tiszthelyetessel feltöltött alakulatok sem rendelkeznek saját embereikkel, így bármilyen, az egészségügyi szolgálat tevékenységével kapcsolatos problémájuk miatt a csapatrendelőhöz fordultak segítségért.

A fentiek alapján érthető, hogy az összevonás ilyenformán alapvető célját nem érthette el, hogy – tudniillik a csapatrendelő a betegellátás és a gyógyító-megelőző munka bázisa – az alegységek tevékenységétől többé-kevésbé függetlenített legyen.

A sorállomány tekintetében a helyzet sokkal kedvezőbb. A csapatrendelő állományába bevont sorállományú katonák gyakorlatilag is a segélyhelyen dolgoznak a számukra meghatározott munkarend alapján.

Az összevonásra került sebesült szállító eszközök bevonultak, igénybevételük egyszerűsödött, ezáltal a sérült és betegszállítás szervezettsége sokat javult, gazdaságosabbá vált.

Összességében a gyakorlat azt bizonyítja, hogy megfelelő személyi feltételek mellett az összevonás pozitív eredményeket hozna, tovább javítaná az egészségügyi szolgálat munkájának színvonalát.

Befejezésként szükségét látom annak, hogy néhány olyan gondolatot, javaslatot felvessek, ami a laktanyahadtáp kísérlet félidejében kijött és azok rendezése zökkenőmentesebb tevékenységet eredményezne a rendszer kiterjesztésekor. Ilyenek például:

1. A beosztott állomány hovatarozása:

– az összevont állomány a munkáját a laktanyahadtápnál végzi, itt számol el a végzett munkával, viszont az illetménye, jutalmazási kerete az alakulatnál kerül felszámításra.

2. A hivatásos állomány anyagi elismerése:

Kettős a probléma: Egyrészt, feszültség forrása a tiszthelyettesek közötti illetmény különbség. Pl.: az ezred ruházati raktárvezetői beosztás 5. illetmény-kategória, viszont az alakulatoktól bevont ruházati szolgálatvezető tiszthelyettesek illetmény-kategóriája 7-es, a tevékenységük viszonylag azonos. Megjegyzem, hogy az utalt alakulatoknál rendszeresített raktárvezetői beosztások kivétel nélkül feltöltetlenek.

Másrészt: a laktanyahadtáp vezető állomány részére a többletmunkáért biztosított elismerés (eggyel jobbra sorolás) a HM elvtárs 3. sz. parancsával megszűnt.

3. Nagyfokú személyi változások káros hatása:

Az elmúlt három esztendőben a laktanyahadtáp vezető állományának mozgása az alábbi képet mutatja. Például: harmadik élelmezési szolgálat főnök (áthelyezése folyamatban), harmadik vezető orvos, második ruházati és üzemanyag főnök.

4. Az egységes készletgazdálkodás és a káreljárások laktanyaszintű lefolytatásának rendje:

Az előjáró intézkedése szerint a hadtápjellegű károk leírásának joga hatáskörében az állományilletékes parancsnokot illeti meg. Az egységes készletgazdálkodás mellett fennáll az a veszély, hogy az utalt parancsnokok a biztosított jogkörüknél az esetek többségében nem kellő körültekintéssel járnak el.

Összességében úgy ítélem meg, hogy az összevont laktanyahadtáp szolgálat nálunk a korábbi években is, de jelenleg is a kísérlet stádiumában jól szolgálja azt a törekvést, amellyel e jelentős elhatározás útjára indult.

A laktanyahadtáp laktanyaszinten lehetővé teszi a szolgálati ágak centralizált, szervezett, nem utolsósorban takarékos gazdálkodását. Az a véleményem, hogy a meglévő gondok ellenére is – mivel az egész néphadsereg fejlesztésének lényeges elvi, gyakorlati kérdéseit érinti – az ésszerű takarékos gazdálkodás, az állomány ellátásának minőségi javítása, a szolgáltatások bővítése érdekében eredményessége ennél fogva katonapolitikai fontossággal bír.

(Melléklet a folyóirat végén található.)